

Нестеренко М.М.

аспірант,

Бердянський державний педагогічний університет

КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО МОДЕЛЮВАННЯ СУЧАСНОГО УРОКУ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Професійна гнучкість та активність майбутнього педагога, які забезпечують результативність кожного уроку в початковій школі, не здатні розвиватися за умов теоретично-репродуктивної організації їх навчання у педагогічних ВНЗ: самих знань дидактичних основ та оволодіння ключовими методичними вміннями недостатньо для моделювання та проведення уроків на рівні, який би відповідав сучасним тенденціям, адже вимоги до професіоналізму, яке суспільство ставить перед фахівцем з початкової освіти суттєво підвищилися, порівняно з минулими роками. Від педагога вимагають готовності до професійної діяльності, володіння гнучкими інтегральними вміннями – компетенціями.

За таких умов, саме компетентнісний підхід є спробою пов'язати очікувані результати сучасної вищої педагогічної освіти з рівнем розвитку особистості кожного студента.

Останнє десятиліття проблема впровадження компетентнісного підходу в багатоступеневу систему освіти України активно досліджувалася та обговорювалася вченими в різних аспектах. Вивчення світового досвіду з означеної проблеми та його адаптація для української школи здійснена Н. Авшенюк, Т. Десятовим, Л. Дяченко, І. Єрмаковим, О. Локшиною, О. Овчарук, Л. Паращенко, О. Пометун, Н. Постригач, Л. Пуховською, О. Сулимою, С. Трубачевою та багатьма іншими науковцями. Розробці стратегії реформування початкової школи на засадах компетентнісного підходу присвячені роботи Т. Байбари, Н. Бібік, М. Вашуленка, І. Гудзик, О. Онопрієнко, К. Пономарьової, О. Савченко. Його впровадження в систему професійної педагогічної освіти активно досліджується О. Березюк, С. Вітвіцькою, О. Дубасенюк, С. Лісовою, М. Осадчим, Я. Сікорою, Н. Яксою та ін. Досвід реалізації визначеного підходу в процесі модернізації підготовки майбутніх учителів початкової школи висвітлена в працях В. Бондаря, Н. Глузман, Н. Ігнатенко, Л. Коваль, С. Мартиненко, М. Марусинець, Л. Петухової, С. Скворцової, Л. Хоружої тощо.

Ми не будемо уточнювати перелік і зміст ключових компетентностей і компетенцій майбутніх учителів початкової школи, які вже визначені та систематизовано відбиті в змісті вищої педагогічної освіти. Метою нашої публікації стало надання короткої сутнісної характеристики компетентнісному підходу в організації професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до моделювання сучасного уроку.

Ключове категоріальне поняття цього підходу – компетентність – ми розуміємо як соціальну норму освітньої підготовки особистості (результату освіти), яка необхідна для його якісної продуктивної діяльності в певній сфері

(К. Баханов, Н. Бібік, О. Пометун, С. Трубачева). Зауважимо, що цей результат розглядається не як сума засвоєної інформації, а як *здатність* людини діяти в різних професійних ситуаціях.

Відтак, компетентнісний підхід розглядається О. Пометун як спрямованість освітнього процесу на формування та розвиток ключових і предметних (у контекстні нашого дослідження – професійних) компетентностей особистості [5, с. 66].

Компетентнісний підхід кардинально змінює мету вищої педагогічної освіти – від знань до інтегрованих практико-діяльнісних умінь, тобто до компетентностей, оскільки на на ринку праці затребувана здатність професійно здійснювати відповідні виробничі функції. Перспективи його реалізації В. Бондар вбачає у виході за межі знаннєвого освітнього простору, підсиленні практико-діяльній орієнтації освіти, забезпеченні механізму професійної самореалізації студентів у різноманітних виробничих ситуаціях тощо [1, с. 2].

Компетентнісний підхід, на думку Н. Бібік, дозволяє задовольнити потребу сучасної освіти у посиленні її саме діяльній складовій, оскільки орієнтація на компетентність як мету посилює результативний компонент, наповнює мету, зміст, процес, мотивацію реалістичним смислом [2, с. 21].

Згідно з теорією О. Дубасенюк, він відображає інтегральний прояв професіоналізму, в якому поєднуються елементи професійної і загальної культури, досвіду педагогічної діяльності та педагогічної творчості, що конкретизується у певній системі знань, умінь, готовності до професійної діяльності. Компетентнісний підхід орієнтується на професійну компетентність як якість особистості майбутнього фахівця, що характеризує рівень його інтеграції у середовище професійної діяльності [6].

Сутність реалізації компетентнісного підходу в системі підготовки майбутнього вчителя початкової школи детально розкриває Л. Коваль, яка пропонує розглядати цей процес в двох аспектах. По-перше, модернізація професійної педагогічної освіти передбачає відбір і структурування його змісту з одночасним визначенням результативної складової – набуття студентами компетентностей. По-друге, постає потреба навчити майбутніх учителів цілеспрямовано формувати в учнів ключові та предметні компетентності [3].

Ця освітня парадигма зміщує акценти з процесу накопичення нормативних знань, умінь, навичок у площину формування й розвитку в студентів здатності практично діяти та творчо застосовувати набуті знання й досвід у професійній сфері. Така переорієнтація навчального процесу у вищій школі висуває серйозні вимоги до його організації і передбачає дотримання низки умов. Вони полягають в чіткому усвідомленні учасниками навчального процесу дидактичної специфіки, закладеної в поняття «компетентність», визначенні конкретних вимог до компетенцій фахівців, ліквідації зайвого обсягу теорії в змісті освіти та його оновлення з посиленням практичної спрямованості, забезпеченні педагогічного колективу креативними викладачами, розроблення інноваційних технологій розвитку професійних компетентностей, створенні ефективного середовища для навчання студентів тощо [4].

Застосування компетентнісного підходу у професійній підготовці фахівців забезпечується шляхом відтворення у навчальному процесі реальних умов праці, розв'язання умовних професійних завдань і проблем, з урахуванням особливостей сучасних потреб та вимог ринку праці. Найкращим чином це забезпечується за рахунок застосування сучасних освітніх технологій навчання, що передбачають системне формування функціональних умінь майбутнього фахівця та виконання навчально-пізнавальних завдань професійного та дослідницького типу, які пов'язані з опануванням найбільш типових умінь, що реалізують майбутні професійні функції. Висококваліфікований фахівець, протягом навчання у ВНЗ, має оволодіти досвідом дій з цілепокладання та цілереалізації змісту початкової освіти, оперування сучасними технологіями організації навчання молодших школярів тощо.

Таким чином, запровадження компетентнісного підходу в системі професійної освіти майбутніх учителів початкової школи виступає ефективним шляхом підвищення її якості. Але компетентнісний підхід – не лише один з тих чинників, що сприяють модернізації змісту вищої педагогічної освіти. Він доповнює ту низку освітніх інновацій і класичних підходів, що допомагають освітянам гармонійно поєднувати власний та світовий позитивний досвід для реалізації сучасних освітніх цілей.

Список використаних джерел:

1. Бондар В. Філософія стандартизації змісту професійної освіти вчителя початкової школи в умовах двоциклової підготовки у ВНЗ / Володимир Бондар // Початкова школа. – 2012. – № 12. – С. 2–4.
2. Бібік Н.М. Компетенції і компетентність у результатах початкової освіти / Н.М. Бібік // Сучасна початкова освіта: вектори розвитку: зб. наук. праць [спеціальний випуск, присвячений 80-річчю університету]. – Бердянськ, 2012. – С. 20–28.
3. Коваль Л.В. Професійна підготовка майбутніх учителів у контексті розвитку початкової освіти: монографія [2-е вид., перероб. і допов.] / Людмила Вікторівна Коваль. – Донецьк: ЛАНДОН-XXI, 2012. – 343 с.
4. Компетентнісний підхід до підготовки педагогів у зарубіжних країнах: теорія та практика: монографія / [Н.М. Авшенюк, Т.М. Десятов, Л.М. Дяченко, Н.О. Постригач, Л.П. Пуховська, О.В. Сулима]. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. – 280 с.
5. Пометун О.І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті / О.І. Пометун // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики [за заг. ред. О.В. Овчарук]. – К.: «К. І. С.», 2004. – С. 66-72.
6. Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід: монографія / [О.А. Дубасенюк, О.Є. Антонова, С.С. Вітвіцька]; за ред. О.А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 412 с.